

Komentāri par Latvijas Atveseļošanas un noturības mehānisma (ANM) plāna programmām (reformu un investīciju virzieniem), izmaksām un sasniedzamajiem rezultatīvajiem rādītājiem

Komentāri par [ANM plāna 1. pielikums: Izmaksas un finansējums](#) un [ANM plāna 2. pielikums: Rādītāju apkopojums](#)

KLIMATA PĀRMAIŅAS

Emisiju samazināšana transporta sektorā: ietvertie risinājumi būs

- Nepietiekami,
- Nesamērīgi dārgi
- Neefektīvi klimata mērķu sasniegšanai

Energoefektivitātes uzlabošana: nepieciešams

- Tipveida risinājumi nepamatota sadārdzinājuma novēršanai,
- Vairāk finansējuma energoefektivitātei uzņēmējdarbībā ar atbalsta nosacījumu detalizētu aprakstu (intensitāte, % likme aizdevumam, granta īpatsvars).

Pielāgošanās klimata pārmaiņām:

- Kā paredzētie pasākumi risinās klimata mērķu sasniegšanu?
- Kā mērīs un kāda ir bāze?
- Nav paredzēts risinājums ne-finanšu datu pieejamības jautājuma risināšanai ESG (Environment.Social.Governance) kontekstā: datu uzkrāšana, pieejamības veicināšana industrijai, dažādu sistēmu (piemēram, BIS, transporta, lauksaimniecības segmentos) funkcionalitātes un savietojamības uzlabošana ar citām sistēmām).

Nav paredzēts finansējums sabiedrības (iedzīvotāju, uzņēmēju) izglītošanai par ilgtspējas jautājumiem un atbalsts “zaļās transformācijas” veiksmīgai ieviešanai. Nepieciešamība paredzēt tam adekvātu finansējumu.

DIGITĀLĀ TRANSFORMĀCIJA

Valsts pārvaldes digitālā transformācija:

- Nav redzama savstarpējā savietojamība IT risinājumiem;
- Nepieciešami vienoti IT risinājumi, kas ir savstarpēji integrēti.

Valsts IKT resursu izmantošanas efektivitātes un sadarbības paaugstināšana:

- Kādi kompetenču centri plānoti un ar ko tie nodarbosies? Savstarpējā savietojamība?
- Rezultatīvo rādītāju savietojamība iepretim paredzētajam finansējumam?
- Ietekme un ieguvums tautsaimniecībai?
- Nepieciešami vienoti IT risinājumi, kas ir savstarpēji integrēti.

Uzņēmumu digitalizācija un inovācijas: nepieciešams

- Plašāka sadarbība ar uzņēmumiem pasākumu īstenošanā.
- Precizēt, kas ir atbalsts, kuru saņems uzņēmumi, ja tas ir paredzēts.
- Rādītāji iepretim paredzētajam finansējumam un mērķauditorijas precizēšana.
- Arī granta elements uzņēmējiem.

Digitālās prasmes:

- Kādi ir konkrētie plānotie pasākumi?
- Kā plānots izmantot esošos tālmācību rīkus?
- Kāda ir demarkācija ar citiem finanšu avotiem?
- Nepieciešams izvērtēt rezultatīvo rādītāju proporciju.
- Nepieciešams precizēt mērķauditoriju.

Digitālās infrastruktūras transformācija:

- Kāds ir izmaksu pamatojums, kas ietekmē tautsaimniecību un rezultātu sasniegšanu digitalizācijā - pamatinfrastruktūras nodrošināšana visā LV teritorijā?
- Kāda ir demarkācija/ papildinātība ar citiem finanšu avotiem?
- Kāda ir plānota sadarbība ar privāto sektoru pasākumu īstenošanā un rezultātu sasniegšanā?
- Kāds ir kartējums, kurā iezīmētas teritorijas, kurā nav pieejams vai vājš interneta pārklājums un nenodrošina uzņēmējdarbību, sociālo un medicīnas pakalpojumu un attālināto mācību iespējas?
- Nepieciešams precizēt un noteikt Latvijas izaugsmi nodrošinošu platjoslas tīkla attīstības mērķus (savienojamība visiem galvenajiem sociālekonomiskajiem virzītājspēkiem un māsaimniecībām pieejams augstas ātrdarbības savienojamības nodrošinājums).

NEVIENLĪDZĪBAS MAZINĀŠANA

Reģionālā politika/ Administratīvi teritoriālā reforma: nepieciešama starpinstacionālā sadarbība (Ekonomikas ministrija, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, Izglītības ministrija un arī ar Latvijas Pašvaldību savienību, kopīgi lemjot par prioritātēm un finansējuma apjomu faktisko vajadzību praktiskai risināšanai).

Industriālo parku sakarā nepieciešams:

- **izvērtēt sasniedzamos rezultātos rādītājus** attiecībā uz investīciju apjomu infrastruktūrā, prasību pēc atalgojuma līmeņiem, mātes un meitas uzņēmumu attiecības, kā arī izvērtēt esošo parku atdevi;
- **rezultātos rādītājus noteikt uz pamatinfrastruktūru:** pasākumu īstenošana publiskās privātās partnerības modelī, pašvaldībām veicot ieguldījumus pamatinfrastruktūrā (augstas prasības 3fāžu pieslēgumiem, papildu elektroaudas piegāde), no ES fondiem līdzfinansējot līdz 20% arī ražošanas ēku būvniecību, bet ēku projektēšanu, būvniecību un uzturēšanu veicot privātajiem industriālo parku attīstītājiem vai plānā minētajiem starptautiskajiem parku operatoriem un paredzot daļu no kopējā finansējuma (šobrīd plānotie 82.5 mlj.EUR pašvaldībām, LIAA);
- daļu no finansējuma varētu atvēlēt veselības jomai pakalpojumu pieejamības uzlabošanai;

Mājokļu būvniecības sakarā:

- Finansējuma apmērs neapmierinās faktisko vajadzību/ pieprasījumu un ietekme būs neliela, ja vien netiks paredzēts būtiskāki lielāks finansējums un multiplikatora efekts, kā arī konkrēti atbalsta pasākumi kā daļa no reformas;
- Nepieciešami tipveida projekti, kas samazina vai novērš nepamantotu sadārdzinājumu un būtu īstenojami administratīvi vienkāršām metodēm;
- Nepieciešams papildināt ar konkrētiem pasākumiem reformu sadaļā, lai sekmētu mājokļu tirgus attīstību - mājokļu apriti un to apsaimniekošanu:
  1. finansējuma mehānisms, kas nodrošina multiplikatora efektu (valsts garantijas nepieciešamas);
  2. jāatceļ IIN par kapitāla pieaugumu mājokļa atsavināšanas gadījumos;
  3. jāatceļ IIN īres maksai;
  4. jāsamazina Zemesgrāmatu nodeva;
  5. pārskatīt NĪN – nevar darboties pēc principa – nevari samaksāt, pārdod un meklē citu vietu.

Izglītības iestāžu infrastruktūras sakarā:

- Nepieciešams noteikt precizētus rezultatīvos rādītājus infrastruktūras pilnveides pasākumiem;
- Infrastruktūras pilnveidei nepieciešams kartējums telpā un laikā plānošanas reģionu programmās;
- Kādi ir plānoti ieguldījumi pamatskolās, iespējams no citiem finanšu avotiem?
- ES rekomendācijas: mājokļi un reģionālo skolu infrastruktūra, bet tā vietā Latvija izvēlas: ceļu infrastruktūru un industriālos parkus.
- Nepieciešams risināt skolu aprīkošanas jautājumu: (1) Platjoslas pieslēguma pieejamība; (2) augstas veiktspējas skolas iekšējais tīkls ; (3) atbilstošu gala iekārtu (datoru, planšetdatoru, utml.) pieejamība skolēniem, skolotājiem un skolu vadītājiem; (4) paredzēt līdzfinansējuma garantiju mehānismu un palielināt ANMP minētajam mērķim atvēlēto finansējumu Digitalizācijas sadaļā.

Sociālo un nodarbinātības pakalpojumu pieejamība minimālo ienākumu reformas atbalstam:

- Modelis ilgtermiņa prognožu veikšanai sasaistāms ar ANM Digitalizācijas sadaļu un pasākumiem;
- Nepieciešams precizēt investīciju sociālās aprūpes institūcijās sasaiste ar deinstitucionalizācijas procesiem un noteikt atbalstu iekļaujošam darba tirgum un vides pielāgošanu privātajā sektorā;
- Bezdarbnieku un darba meklētāju prasmju pilnveides sakarā:
  1. Kā savstarpēji papildina pasākumus no ESF 2021-2027 un ANM Digitalizācijas sadaļas;
  2. Īpatsvaram apmācībām pie darba devēja ir nepieciešams būt lielākam;
  3. Nepieciešams izvērtējums darba devēju iesaistes motivēšanai.

VESELĪBA

Integrētu veselības aprūpes pakalpojumu koncentrācija cilvēkresursu pieejamības vietās:

- Kāds ir mērķis un sasniedzamie rezultāti?
- Vai tiks uzlabota pakalpojumu pieejamība?
- Kas tiks sasniegts un kādu problēmu atrisinās?
- Nepieciešams ieviest rekomendācijas, nevis tikai tās apstiprināt.

Atbalsts ārstniecības iestāžu pielāgošanai integrētu veselības aprūpes pakalpojumu sniegšanai cilvēkresursu pieejamības vietās:

- Ko nozīmē kapacitātes palielināšana?
- Kādi ir ieguvumi intensificēt ambulatoro pakalpojumu nodrošināšanu slimnīcās un kā izpilda uzstādījumu - pakalpojumi pieejami tuvāk cilvēka dzīvesvietai?
- Nav iesaistītas cilvēkresursus veidojošās iestādes cilvēkresursu attīstībā un pieejamībai;
- Nav atbalsts augstskolām medicīnas personāla tālākizglītībai un medicīnas jomas studentu apmācībai;
- Kā plānots attīstīt telemedicīnu pakalpojumu pieejamības nodrošināšanai?

Atbalsts ārstniecības iestāžu noturības stiprināšanai un gatavībai epidemioloģiskām krīzēm:

- Vai sasniedzamais rezultatīvais rādītājs adekvāts atbilstoši finanšu ieguldījumam?
- Kāda ir ietekme uz privāto veselības aprūpes pakalpojumu sniedzēju konkurētspēju?

Atbalsts izmaiņām veselības aprūpes sniegtajos pakalpojumos, uzlabojot to efektivitāti:

- Finansējums nevarētu būt par principu izstrādi, bet veselības aprūpes pakalpojumu pieejamības uzlabošanu (problēma un risinājums).
- Sasniedzamais rezultāts neatbilst finansējumam.
- Ir nepieciešams uzlabot pakalpojumu pieejamību, nevis izstrādāt dokumentus un būvēt infrastruktūru bez skaidrības par pakalpojumu pieejamības uzlabošanu.

Īstenot medicīnas izglītības sistēmas attīstības modeļa ieviešanu

- Kas ir sasniedzamais rezultatīvais rādītājs? Vai 100 personu apmācība par 3 000 000 EUR?
- Sasniedzamais rezultāts neatbilst finansējumam.
- Ir nepieciešams paredzēt investīcijas, kas vērstas uz trūkstošā ārstniecības personāla sākotnējās izglītības nodrošināšanu, tostarp attīstot digitālās veselības prasmes;
- Ir nepieciešams uzlabot pakalpojumu pieejamību, nevis izstrādāt dokumentus un būvēt infrastruktūru bez skaidrības par pakalpojumu pieejamības uzlabošanu.

Vienotu principu izstrāde onkoloģijas jomā:

- Finansējums nevarētu būt par principu izstrādi, bet veselības aprūpes pakalpojumu pieejamības uzlabošanu (problēma un risinājums).
- Sasniedzamais rezultāts neatbilst finansējumam.
- Ir nepieciešams uzlabot pakalpojumu pieejamību, nevis izstrādāt dokumentus un būvēt infrastruktūru bez skaidrības par pakalpojumu pieejamības uzlabošanu.

Nepietiekams kopējais apjoms veselības joma investīcijām (~ 11% no ANM plāna kopējā finansējuma).

EKONOMIKAS TRANSFORMĀCIJA UN PRODUKTIVITĀTE

Produktivitātes paaugstināšana caur investīciju apjoma palielināšanu P&A/ Inovāciju pārvaldība un privāto P&A investīciju motivācija:

- Vai finansējums paredzēts padomes darbībai un monitoringa ziņojumam?
- Kādi sasniegtie rezultatīvie rādītāji un sagaidāmā ietekme?
- Kāds ir finansējums 5 RIS 3 stratēģijām, ieskaitot citus finanšu avotus?
- Vai klasteri tiek veidoti jauni? Līdz ar klāsteru veidošanu, kāds būs sniegtais atbalsts uzņēmumiem un vai klasteri nebūs vērsti tikai uz nelielu uzņēmēju loku un šauru atbalsta pasākumu kopumu?
- Vai ir atbilstošs finansējums paredzēts tieši Nacionālās industriālās politikas stratēģijas īstenošanai un tajā noteiktajam mērķim: eksporta apjoma pieaugums no 18 miljrd EUR (2018) līdz 27 miljrd EUR (2027) un ražošanas īpatvars IKP 20%, jo īpaši nozaru un uzņēmumu plānotām pētniecības un attīstības (R&D), pamatlīdzekļu un kompetenču programmu investīcijām?

Augstskolu pārvaldības modeļa maiņas nodrošināšana/ Augstskolu pārvaldība:

- aktivitātei no ANM ir plānoti 82,5 milj.EUR Kopā ar ES SF 2021-2027, ANM un valsts budžeta ir plānoti gandrīz 395 milj.EUR;
- Nepieciešams specificēt katrai darbībai finansējumu un rezultatīvo rādītāju;
- Būtu jāmaina fokuss - ne tikai pārvaldības reforma, bet arī darba vidē balstītu (DVB) mācību ieviešana augstākajā izglītībā.

LIKUMA VARA

Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas identificēšanas, ekonomisko noziegumu izmeklēšanas un tiesvedības procesu modernizācija un preventīvo darbību īstenošana:

- AML inovāciju centra izveide: Ilgtspējas jautājums pēc ANM finansējuma beigām?
- Ekonomisko noziegumu izmeklēšanas kapacitātes stiprināšana: Uz kādu mērķi būs vērsts plānošanas dokuments?
- Prokuroru, izmeklētāju, tiesnešu un tiesu darbinieku kompetences pilnveides sistēmas konsolidācija un Justīcijas skolas izveide:
  - Ilgtspējas jautājums Justīciju skolas darbībai arī pēc 2025.gada?
  - Kāds ir uzsākšanas gads? Vai tikai 2025.gads?

NVO komunikācijas platformas izveide:

- Kāds ir problemātikas sistēmisks risinājums?
- Kāds ir risinājums pastāvošajai informācijas pieejamības sadrumstalotībai (Uzņēmumu reģistrs, Valsts ieņēmuma dienests un citi)?
- Kāds ir sasniedzamais rezultatīvais rādītājs?
- Mērķauditorija atbilstoši Finanšu izlūkošanas dienas (FID) veiktajiem novērtējumiem par riskiem NVO sektorā?

Papildus informāciju skatīt:

Pielikums Nr.4. Novērtējums un komentāri par *ANM plāna 1. pielikums: Izmaksas un finansējums*

Pielikums Nr.5. Novērtējums un komentāri par *ANM plāna 2. pielikums: Rādītāju apkopojums*